

**YEDİ YILLIK ÖRNEKLEM ÇERÇEVESİNDE
BİR KAMUOYU YANSIMASI OLARAK OKUR MEKTUPLARI
(HÜRRIYET GAZETESİ YAZARI EMİN ÇÖLAŞAN ARŞİVİ EVRENİNDE)***

Ali Murat VURAL**

Özet

'Gazeteci-Yazar Emin Çölaşan'ın 1996-1997-1998-1999 Yıllarına Ait Kişisel Arşivinin, İçerik Analizi, Kamuoyu Yansımaları Ve Bir Döneme İlişkin Türkiye'nin Sosyal Hareketlilik Röntgeninin Belirlenmesine Yönelik Çalışma' adıyla bir araştırma projesi gerçekleştirilmiştir. İlk dört yıllık ve ikinci üç yıllık olmak üzere toplam 7 yılı kapsayan araştırma iki ayrı aşamada ve yaklaşık üç yıllık bir çalışma ile sonuçlandırılmıştır. İki yıl süren çalışmanın birinci aşamasında 1996-1997-1998-1999 yılları incelenirken, yaklaşık bir yıl süren ikinci aşamasında ise 2000-2001-2002 yıllarına ilişkin bir arşiv taraması yapılmıştır. Bu çalışmada her iki dönemi bir arada ele alan 7 yıllık süreç karşılaştırmalı olarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Belgeler incelendikçe ortaya çıkan ilk görüntülerden, arşivde yer alan bu belgelerin Hürriyet Gazetesi ve Emin Çölaşan okurları ile sınırlı olmakla birlikte, Türkiye'nin kamuoyu duyarlılığının vurgu noktalarını, sosyal anlamda oluşan tepki ve düşünce birikimlerini, bir anlamda gündemdeki konulara ilişkin sosyal tepki ya da destek röntgenini ortaya koyar nitelikte olduğu görülmüştür. Araştırma süresince, toplumsal duyarlılığın yığılma gösterdiği konular ortaya konulmaya çalışılmış, okur kitleden gelen tüm yansımalar birer veri olarak kabul edilmiş ve bu veriler bilimsel yöntem ile analiz edilmeye çalışılmıştır. Tüm bunlarla birlikte, arşivden çıkan belgeleri ve bu belgelerdeki kamuoyu yansımaları, 'Çölaşan okurları ile sınırlı kamuoyu' olarak kabul etmek gerekmektedir.

Anahtar sözcükler: Kişisel arşiv, köşe yazarı, köşe yazısı.

Abstract: The Letters of The Readers as A Public Opinion Reflection in The Frame of The 7 Years Sampling's (In The Archive Universe of The Author of Hürriyet Newspaper Emin Çölaşan)

A research project has been realized under the title of "the Content analyze, public opinion reflections and a research about the determination of the social movement x-ray of the Turkey for a given period through the personal archive of the journalist and author Emin Çölaşan for the years 1996-1997-1998-1999. This research has been approximately worked out in three years in two phases concerning the first four years and the second three years periods. In the first phase of the research lasting two years, have been analyzed the years of 1996-1997-1998-1999 while in the second phase lasting one year, an archive research concerning the years of 2000-2001-2002 has been done. In this paper, the period of seven years evaluating together these two distinct periods has been analyzed in a comparative form.

* Bu çalışma 'Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu'nca kabul edilen 030107 Nolu Proje kapsamında desteklenmiştir.

** Doç. Dr. Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi.

According to the first impressions after the documents that have been evaluated, although these archive documents have been restricted by "Hürriyet Newspaper" and Emin Çölaşan readers', it has been seen that the public opinion sensibility points of Turkey and the accumulation of the social reaction and thoughts mean to display in a manner the social reactions against or the supports towards the subjects in the agenda. During the research, the subjects focused more by the social sensibility have been tried to be displayed, and all reactions coming from the readers have been accepted as data. These data have been analyzed by a scientific method. However, it has been that archive documents and public opinion reflections in these documents have been considered as "limited public opinion of the Çölaşan readers's".

Key words: Personal archive, column writer, column articles.

GİRİŞ

'Gazeteci-Yazar Emin Çölaşan'ın 1996-1997-1998-1999 Yıllarına Ait Kişisel Arşivinin, İçerik Analizi, Kamuoyu Yansımaları ve Bir Döneme İlişkin Türkiye'nin Sosyal Hareketlilik Röntgeninin Belirlenmesine Yönelik Çalışma' ilk dört yıl ve ikinci üç yıl olmak üzere toplam yedi yıllık bir dönemi kapsamış ve iki ayrı aşamada, yaklaşık üç yıllık bir çalışma ile sonuçlandırılmıştır. Çalışmanın birinci aşamasında 1996-1997-1998-1999 yılları incelenirken, ikinci aşamasında 2000-2001-2002 yıllarına ilişkin tarama yapılmıştır. Araştırmanın her iki ayrı döneminden elde edilen veriler çeşitli bilimsel ortamlarda bildiri olarak da sunulmuştur. Bu çalışmada ise her iki dönem bir arada ele alan toplam yedi yıllık süreç karşılaştırmalı olarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Yazar Emin Çölaşan'dan bilimsel bir analiz amacıyla alınan kişisel arşiv, yukarıda anılan yıllara göre Türkiye'nin en çok satan gazetesi olarak kabul edilen *Hürriyet Gazetesi*'nde günlük yorum yazıları yazan, ülkenin en popüler ve *Piir TN Sofres Eylül 2002 Trendpoll Araştırması*'na (Bir, 2002) göre yüzde 18.7 ile ülkenin en çok okunan gazeteci yazarına dört yıl süresince gönderilen belgelerden oluşan bir arşiv özelliği taşımaktadır.

Belgeler incelendikçe ortaya çıkan ilk görüntülerden, arşivde yer alan bu belgelerin

Hürriyet Gazetesi ve Emin Çölaşan okurları ile sınırlı olmakla birlikte, Türkiye'nin kamuoyu duyarlılığının vurgu noktalarını, sosyal anlamda oluşan tepki ve düşünce birikimlerini, bir anlamda gündemdeki konulara ilişkin sosyal tepki ya da destek röntgenini ortaya koyabilir nitelikte olduğu görülmüştür. Araştırma süresince, toplumsal duyarlılığın yığılma gösterdiği konular tarafsızca ortaya konulmaya çalışılmış, doğrudan okur kitleden gelen tüm yansımalar birer veri olarak kabul edilmiş ve bu veriler bilimsel kaygı ve yöntem ile analiz edilmeye çalışılmıştır. Tüm bunlarla birlikte, arşivden çıkan belgeleri ve bu belgelerdeki kamuoyu yansımalarını, yine de 'Çölaşan okurları ile sınırlı kamuoyu' olarak kabul etmek, bilimsel yaklaşım açısından daha doğru olacaktır.

AMAÇ VE YÖNTEM

Çölaşan'a gelen tüm mektup, bilgi notları ve benzeri dökümanlar, tek bir nitelime ile 'belge' olarak nitelendirilmiştir. Gazeteci-Yazar Emin Çölaşan'a yedi yıl süresince gönderilen belgelerden oluşan arşiv, tek tek incelenerek tüm belge ve bilgi notları okunup ayıklanmış, konu ve kategorilerine göre sınıflandırılmıştır. Çölaşan'a gelen belgelerin ilk dört yıllık değerlendirmesi sırasında okurların gönderdikleri kimi belgelerde birden fazla konuya değindikleri görülmüştür.

Örneğin, 13.133 adet belgede yalnızca bir konuya yer verilirken, 1.623 adet belgede iki, 247 adet belgede ise üç ayrı konuya birden yer verilmiştir. Bu çerçevede, her bir konuyu bir belge olarak kabul etmenin, çalışmanın analizi açısından daha sağlıklı olacağı düşünüülerek, temel inceleme ve sonuçlar belgelerin toplamını oluşturan 16.787 belge üzerinden gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla, ilk dört yıllık döneme ilişkin 16.787 adet, ikinci üç yıllık döneme ilişkin ise 18.634 adet olmak üzere 'toplam 35.421' belge değerlendirilebilir kategorisine alınmıştır. Araştırma dışı bırakılan az sayıdaki belge ise, (yaklaşık 558 adet belge) okunamaması ya da eksik sayfalı olması gibi nedenlerle değerlendirmeye alınmamıştır.

1996-2002 dönemine ilişkin yılların her biri ayrı ayrı incelenmiş, yapılan değerlendirme sonucu elde edilen konu başlıklarının daraltılmasına ve birbiri ile benzeri içeriğe sahip, ortak mesaj ve anlamlara yönelik konu başlıklarının ortak bir başlık altında toplanmasına karar verilmiştir. Böylelikle sonuçta tüm belgeleri kapsayan 1996-1999 arasındaki dört yıllık döneme ait, bir anlamda söz konusu dönemin ülke gündemini oluşturan toplam 59 konu başlığı saptanırken, 2000-2002 yıllarını kapsayan üç yıllık döneme ilişkin olarak da toplam 55 konu başlığı saptanmıştır.

Çalışmada her iki dönemde de yalnızca gelen mektupların içerdiği konular değil, ayrıca bu mektuplarda ifade edilen konuların nasıl bir niteleme çerçevesinde ele alındığı da incelenmiştir. Diğer deyişle mektubu gönderen okurun ifade ettiği konuya ilişkin ne tür bir nitelemede bulunduğu da bir veri olarak kabul edilmiş ve konularına göre ayrılan belgeler daha sonra konunun nitelendiriliş biçimine göre de kategorilendirilerek ayrıştırılmıştır. Buna göre, ayrıştırılan konuları niteleyen ve ortak

üst başlıklarda toplayan 7 kategori şöyle oluşturulmuştur: Gönderilen belgede, içerik oluşturan konuya yönelik eğer bir şikayette bulunuluyor, tepki gösteriliyor ya da eleştiriliyorsa bu belge 'Şikayet Tepki Eleştiri Kategorisi'nde değerlendirilmiştir. Çölaşan'ın günlük köşe yazılarında yer verdiği konulardan yola çıkarak ya da o sıralarda ülke gündeminde var olan konuya ilişkin Çölaşan'a destek veriliyorsa, ifade ettiği düşünceler tebrik ediliyor ya da bir beğeni dile getiriliyorsa, bu belge 'Destek Tebrik Beğeni Kategorisi'nde değerlendirilmiştir. Belgenin içeriğinde herhangi bir kurum ya da kuruluşta, bir işletmede, kişi ya da gruplar düzeyinde bir yolsuzluk, rüşvet, kaçakçılık iddiası ya da ihbarında bulunuluyorsa, bu 'Yolsuzluk Rüşvet Usülsüzlük Kaçakçılık İddia ve İhbarları Kategorisi'nde, herhangi bir bakanlıkta, resmi ya da özel kurum ve kuruluşta, işletmede, kişi ya da gruplar düzeyinde gerçekleşen torpil ve adam kayırmadan söz ediliyorsa, bu belge 'Torpil Adam Kayırma İddia ve İhbarları Kategorisi'nde, Çölaşan'ın köşesinde yer alan bir konuya ilişkin tekdizde, bilgilendirmede ya da sözü edilen konuya ilişkin cevap verme ya da düzeltmede bulunuluyorsa, 'Tekzib Bilgilendirme Cevap ve Düzeltme Kategorisi'nde değerlendirilmiştir. Çölaşan'ın kaleme aldığı konulara ilişkin, okurlar tarafından dile getirilen ya da gündemdeki konulara ilişkin kişisel görüş ya da önerilerin ifade edildiği belgeler 'Kişisel Görüş İstek ve Öneriler Kategorisi'nde, Çölaşan'a özel yazılan ve yukarıdaki kategorileri kapsamayan içerikli mektuplar ise 'Çölaşan'a Özel Kategorisi'nde değerlendirilmiştir.

Bunlarla birlikte 1996-1999 döneminde gerçekleştirilen analiz çalışmasında 827 adet belgenin, listelenen konu başlıklarının hiçbirinin altına girmediği ve belgede ifade edilmeye çalışılan konunun tam olarak ne

olduğu anlaşılacağı için, konular listesinde 'Diğer Konular' başlığı altında toplanarak değerlendirilmiştir. Ancak bir sonraki dönem olan 2000-2002 yıllarını kapsayan çalışmada anlamlı bir boşluğu yaratmaması için, bu tür belgeler, içeriğinde yer alan ifadelerden yola çıkılarak mutlaka bir konu başlığı altına alınmaya ve bu başlık altında değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Bu arada şurası da vurgulanmalıdır ki arşive giren ve 'belge' olarak nitelendirilen tüm unsurlar bu çalışmada 'mektup' olarak ifade edilecektir.

BULGULAR

Mektupların Konularına Göre Dağılımı

Buna göre, her iki inceleme döneminde de diğer deyişle 7 yıl süresince belgelerde yer alan ortak konu başlıklarının incelenen dönemlere göre mektup adeti olarak dağılımı şöyledir:

	Konular	96-99 Dönemi	00-02 Dönemi	7 Yıl Toplamı
1	Çölaşan'a Destek	3529	2001	5530
2	Çölaşan'a Tepki	1325	2958	4283
3	Liderler	1637	1058	2695
4	Kişisel Sorunlar İstekler ve Görüşler	120	2443	2563
5	Medya	1202	985	2187
6	Devlet Sistemlerine Eleştiri ya da Takdirler	402	793	1195
7	Siyasal İslam + Laiklik	692	465	1157
8	Ülkenin Genel Durumu ve	406	674	1080

	Sorunları			
9	Devlet Kuruluşları	531	527	1058
11	Siyasi Partiler	608	280	888
12	Yerel Yönetimler ve Sorunları	463	407	870
13	Bakanlıklar	421	390	811
14	Meclis ve Milletvekilleri	459	350	809
15	Özel Şirket ve Kuruluşlar	218	495	713
16	Dış Ülkeler ve Türkiye'ye Bakışları	353	338	69
17	Bankalar	233	315	548
18	Promosyon	492	39	531
19	PKK-Kürt Sorunu	302	219	521
20	Sosyal Sorunlar / Haklar / STK'lar	123	306	429
21	Enflasyon ve Ekonomi	125	215	340
22	Melih Gökçek	168	164	332
23	Üniversiteler / YÖK	108	196	304
24	Avrupa Birliği	49	233	282
25	Deprem	192	63	255
26	Asker / Ordu	121	131	252
27	Atatürkçülük	151	89	240
28	Siyasi Olaylar	155	62	217
29	Yurtdışındaki Türk Vatandaşlarının Sorun.	79	126	205
30	Af Yasa Tasarısı	109	87	196
31	Polis	85	76	161
32	Seçimler ve Seçim Sistemi	87	72	159

33	DSP-MHP-ANAP Hükümeti	28	119	147
34	Vatandaşlık / Demokrasi + İnsan Hakları	60	75	135
35	Vakıf ve Kooperatifler	52	57	109
36	Şehit Aileleri ve Gaziler	54	36	90
37	Dış İlişkiler	27	56	83
38	Türkiye'nin Tanıtımı	22	58	80
39	Yasadışı Örgüt ve Kişiler	38	40	78
40	İslamcı Sermaye	31	26	57
41	Trafik Te-rörünü	21	28	49
To-p-lam :				32.398

Tablo 1: Mektupların İncelenen Dönemlere ve Konularına Göre Adet Olarak Dağılımı

Tablo 1'den de anlaşılacağı üzere, bir gazete-yi yazara gönderilen mektuplardan yola çıkarak elde edilmeye çalışılan kamuoyu yansımasında, yukarıda belirtilen 41 konu başlığı tam yedi yıl süresince, okur açısından ülke gündeminin en önemli konularını ya da sorunlarını oluşturmuştur. Diğer deyişle, ülkenin yakın geçmişte yaşadığı sıcak gün-demi, bu gündemin en önemli satır başlarını ortaya koyan bu konuları okurların gündemi olarak hatta yalnızca *Hürriyet Gazetesi* ve Emin Çölaşan okurları ile sınırlı kitlenin gündemi olarak değerlendirmek de müm-kündür. Ancak, gelen belgelerin diğer deyişle okur mektuplarının illere ve ülkelere göre gösterdiği geniş dağılım ve oranlar, bu belgelerin ya da eş deyişle okur

mektuplarının, ciddi bir kamuoyu yansıması olarak kabul edilebileceğini göstermektedir. Zira incelenen her iki dönemde de arşivde Türkiye'nin 81 ilinin tümünden mektup geldiği görülmektedir.

Ayrıca arşivde 1996-1999 dönemine yönelik 36, 2000-2002 dönemine yönelik ise 44 ayrı ülkeden de okur mektubu bulunmaktadır. Bu ülkeleri; Almanya, ABD, İngiltere, Ka-nada, Hollanda, Fransa, İsveç, Avustralya, Avusturya, KKTC, İsviçre, Belçika, Japonya, Rusya, Danimarka, Norveç, Yunanistan, Finlandiya, İtalya, Çin, İskoçya, Romanya, Azerbaycan, Singapur, Tayvan, Ukrayna, Güney Afrika, Hong Kong, İrlanda, Kaza-kistan, Pakistan, Portekiz, Suudi Arabistan, Irak, İspanya, Kore, Kuveyt, Macaristan, Makedonya, Malezya, Özbekistan, Polonya, Tayland, Yeni Zelanda olarak sıralamak mümkündür.

Mektupların İllere Göre Dağılımı

Mektupların geldiği illere ve dönemlere göre dağılımı Tablo 2'de şöyle sıralanmıştır:

İller	96-99 Dönemi	00-02 Dönemi	7 Yıl Toplamı
Ankara	2244	1425	3669
İstanbul	2092	1276	3368
İzmir	689	438	1127
Antalya	201	134	335
Adana	186	115	301
Bursa	130	106	236
İçel	141	84	225
Kocaeli	96	61	157
Muğla	94	61	155
Samsun	71	82	153
Bolu	88	64	152
Balikesir	101	44	145

Konya	75	50	125
Sakarya	77	30	107
Aydın	85	20	105
Eskişehir	49	56	105
Zonguldak	84	14	98
Manisa	54	27	81
Kayseri	48	25	73
Hatay	47	23	70
Gaziantep	44	25	69
Trabzon	46	21	67
Tekirdağ	39	19	58
Denizli	37	20	57
Sinop	44	9	53
Çanakkale	28	21	49
Diyarbakır	22	26	48
Isparta	28	15	43
Malatya	25	15	40
Erzurum	27	11	38
Van	20	18	38
Kütahya	21	16	37
Afyon	19	17	36
Sivas	13	19	32
Rize	15	16	31
Çorum	19	11	30
Elazığ	18	10	28
Giresun	20	8	28
Edirne	20	7	27
Kahramanmaraş	15	11	26
Ordu	19	7	26
Tokat	10	16	26
Kırklareli	13	12	25
Niğde	15	7	22
Amasya	14	7	21
Mardin	11	10	21
Şanlıurfa	12	9	21
Kastamonu	15	5	20
Kırşehir	9	9	18
Iğdır	10	8	18
Siirt	12	5	17
Kırıkkale	8	8	16
Adıyaman	5	10	15
Kars	10	4	14
Nevşehir	11	3	14
Yozgat	10	4	14
Şırnak	8	5	13
Uşak	10	2	12
Kilis	5	6	11
Osmaniye	5	6	11
Düzce	5	6	11
Aksaray	8	2	10
Batman	3	7	10

Bilecik	7	2	9
Bartın	7	2	9
Yalova	2	7	9
Ağrı	6	2	8
Artvin	5	3	8
Erzincan	5	3	8
Muş	3	5	8
Karabük	2	6	8
Bitlis	2	5	7
Hakkari	5	2	7
Tunceli	4	3	7
Bayburt	6	1	7
Burdur	3	3	6
Bingöl	3	2	5
Karaman	3	2	5
Ardahan	4	1	5
Çankırı	1	3	4
Gümüşhane	2	2	4
Toplam	7470	4662	12.132

Tablo 2:
Mektupların Geldiği İllere ve Dönemlere Göre Dağılımı

Bu tabloya göre, Ankara 3669, İstanbul 3368, İzmir 1127, Antalya 335, Adana 301, Bursa 236, İçel 225, Kocaeli 157, Muğla 155, Samsun 153, Bolu 152, Balıkesir 145, Konya 125, Sakarya 107, Aydın 105, Eskişehir 105 adet belge ile en yoğun okur mektubunun geldiği ilk 16 ili oluşturmaktadır.

Başta Ankara, İstanbul ve İzmir olmak üzere ilk 3 ilin ve daha sonra da onları izleyen diğer 13 ilin, ülkenin en gelişmiş, nüfusu en yoğun, eğitim ve sosyo-ekonomik düzey ortalaması, diğer kentlere göre çok daha yüksek olan kentler olduğu göz ardı edilmemelidir. Diğer kentlerle aralarında ciddi düzeyde farklılıklar bulunan ilk üç büyük kent zaten ülkenin genel anlamda tüm ağırlığını temsil etmekle birlikte ülkenin genel havasını belirler bir özellik de taşımaktadır. Ancak hemen arkadan gelen diğer 13 kent de özellikle son 30 yılda büyük gelişme hamleleri gösterdiğini, her birinin değişik özellikleri ile kalkınmaya ve ülkeyi de kalındırmaya başladığını, nüfuslarının yo-

ğunlaştığını belirtmekte de yarar bulunmaktadır. Bu tabloyu bir anlamda hem eğitim düzeyi, hem sosyo-ekonomik düzey hem de bu değişkenlere bağlı olarak “gazete okurluğu” ile orantılamak da mümkündür. Dolayısıyla gösterilebilir bir kamuoyu varlığının bu iller düzeyinde diğer illere göre daha fazla gerçekleştiğini söylemek de mümkündür. Bu arada, 1996-1999 Dönemi Belgelerinde yer almakla birlikte 2000-2002 dönemi belgelerinde yer almayan konular da şunlardır:

Konular	Belge Adeti
Refah-Yol Hükümeti	100
Memur ve Emekli Maaşları	81
Susurluk ve Devletçi Çeteler	69
Nazlı Ilıcak	67
Demirel ve Cumhurbaşkanılığı	57
Mehmet Ali Ilıcak	49
Jet-Pa (Fadıl Akgündüz)	48
Cumhuriyetin 75. Yılı	38
Örtülü Ödenek	32
Bedelli Askerlik Uygulaması	29
Çevre Sorunları	29
Cep Telefonları	18
Mezhepçilik	17
ANA-YOL Hükümeti	17
Irkcılık	6

Tablo 3:Yalnızca 1996-1999 Dönemi Belgelerinde Yer Alan Konular ve Belge Adetleri

Tablo 3’den de anlaşılacağı gibi söz konusu başlıklar dönemin ülkede en çok tartışılan ve kamuoyunun da bir biçimde ilgisini en çok çeken konularıdır. Doğal olarak *Hürriyet Gazetesi* ve *Çölaşan* okurları ile sınırlı da olsa yukarıda sıralan özellikle ilk 7 konu kamuoyu gündemini meşgul etmiş ve bu konularda bir biçimde düşüncelerini ifade etmek gereği duydukları konuları oluşturmuştur. Bununla birlikte sıralamadaki son sekiz konu, özellikle de Mezhepçilik ve Irkcılık gibi dikkat çeken konular kamuoyunun gündemini işgal etmeyen, kamuoyunun

üzerinde durmadığı konuları oluşturması açısından kayda değer kabul edilebilir.

2000-2002 Döneminde gündeme giren ve anılan yılların gündemine özel olan, o dönemin okur mektuplarına konu oluşturan ve dolayısıyla 1996-1999 dönemi belgelerinde yer almayan konular ise şunlardır:

Konular	Belge Adeti
AKP Hükümeti ve Tayyip Erdoğan	397
Yolsuzluk-Usulsüzlük-Rüşvet	216
Ermeni Sorunu	184
Ahmet Necdet Sezer	147
Aydınlar	111
Spor	110
Enerji Sorunu	82
KKTC Sorunu	64
Kamu Görevlileri	58
Özelleştirme	49
11 Eylül Saldırısı ve Terörizm	41
IMF-Dünya Bankası	31
Kemal Derviş	31
Yurtdışındaki Siyasetçiler	18

Tablo 4:Yalnızca 2000-2002 Dönemi Belgelerinde Yer Alan Konular ve Belge Adetleri

Tablo 4’de yer alan on dört konu başlığı ise yine döneme özgü temel konuları oluşturmakta olup, özellikle AKP Hükümeti ve Tayyip Erdoğan, Yolsuzluk-Usulsüzlük-Rüşvet, Ermeni Sorunu, Ahmet Necdet Sezer, Kemal Derviş gibi konular bu dönemde ülke gündemine girmiş konulardır. Yine burada da medya gündeminde ciddi düzeyde yer almış olmakla birlikte, halkın gündemine girememiş, kamuoyunun üzerinde yoğunlaşmadığı konular arasında yer alan Kemal Derviş, 11Eylül Saldırısı ve Terörizm, IMF-Dünya Bankası, Yurtdışındaki Siyasetçiler olarak kabul edilen yabancı siyaset adamları gibi konuların bulunması dikkat çekicidir.

Bunlarla birlikte buradan 7 yıllık dönemin tümünde yer alan ve Tablo 1’de sıralanan konulara dönmek gerekirse, her iki dönemde de yer alan 41 konu başlığının büyük bir çoğunluğunun 2007 yılı itibariyle halen gündemde olması, bir yanda ülke adına kimi konulara saplanıp kalma anlamında ilginç bir görünüm oluştururken, öte yanda kamuoyunun hassasiyet noktalarını ve temel rahatsızlıklarını sergilemektedir. Örneğin, Liderler konu başlığının açılımı olan Siyasi Parti Liderleri, Medya, Devlet Sistemlerine Eleştiri ya da Takdirler, Siyasal İslam ve Laiklik, Ülkenin Genel Durumu ve Sorunları, Devlet Kuruluşları, Siyasi Partiler, Yerel Yönetimler ve Sorunları, Bakanlıklar, Meclis ve Milletvekilleri, Özel Şirket ve Kuruluşlar, Dış Ülkeler ve Türkiye’ye Bakışları, Bankalar, Promosyon ve PKK-Kürt Sorunu gibi konuları bugün de ülke gündeminin tartışılan, kamuoyunun rahatsızlık duyduğu, gündeminde tuttuğu konular arasındadır. Genelde ülkenin siyasal yapılanmasına, sorunlarına, arayışlarına ve yarayan kanallarına yönelik bir nitelik taşıyan bu konuların, bir kamuoyu tepkisi olarak kabul edilebilecek okur mektuplarında hemen hemen yalnızca Şikayet, Tepki ve Eleştiri içeriği taşımaları, aslında ülkenin genel tıkanma noktalarını da işaret etmektedir. Aynı dikkat çekici durum medyanın tartışılan uygulamalarından Promosyon konusundaki belge oranlarında da ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca, kimi konuların gündemden düşme-mekle birlikte üzerinde sürdürülen yoğun tartışmaların nispeten bittiği görülmektedir. Medyada yer alışı yoğunlukları göze alınırsa, okurların gündeminde beklenen ilgiyi görmeyen konular arasında Dış İlişkiler, Türkiye’nin Tanıtımı, Yasadışı Örgüt ve Kişiler, Cezaevleri, İslamcı Sermaye ve Trafik Terörü gibi konuların olması dikkat çekicidir. Daha önce de belirtildiği gibi, Çölaşan okurları ile

sınırlı kamuoyu yansıması olarak kabul edilse de Tablo 1’de listelenen ilk 18 konuya ilişkin gelen mektup sayısının yüksek düzeylerde olması, okurların anılan konulardaki hassasiyetini göstermektedir.

Doğrudan Emin Çölaşan’a yönelik içerik taşıyan ve her iki dönemde de yer alan mektuplar, tüm arşiv içinde toplam 9813 adet gibi oldukça kayda değer bir rakama sahip bulunmaktadır. ‘Çölaşan’a Destek’ ve ‘Çölaşan’a Tepki’ konu başlıkları altındaki bu mektuplar Çölaşan’a Özel Kategorisi’nde değerlendirilmiştir. Yazara, Destek ve Beğeni ya da Tepki ve Eleştirileri içeren bu mektuplar, yazarın gazetede köşesinde yer verdiği düşüncelerine, gündeme getirdiği konulara, bu konuları ele alış ve ifade ediş biçimine, siyasal tavrına yönelik mektuplardır. Okur ile ya da konuya muhatap olanlar ile yazar arasındaki karşılıklı bir ilişkinin doğal sonuçları olarak da kabul edilebilecek bu mektupların, yazarın arşivinde çok yüksek oranlarda çıkması doğal, hatta olması gereken ve okur-yazar iletişim sürecinin kabul edilebilir bir sonucu olarak düşünülebilir.

PKK-Kürt Sorunu konusu, yaklaşık 23 yıl süresince ülke gündeminin ilk sıralarında yer alan ve oldukça sancılı bir konudur. Bankalar konusu ise aslında ülkenin bir başka yoğun gündem konusuna, ekonomide yaşanan çalkantılı, sancılı dönemlerin bir uzantısı ve Enflasyon ve Ekonomik konusunun bir uzantısı olarak değerlendirilebilir. Ankara Belediye Başkanı Melih Gökçek ise yazar Emin Çölaşan’ın sık olarak köşesinde yer verdiği, politikalarını, ideolojisini, uygulamalarını eleştirdiği bir siyasi kişilik olarak tanınmaktadır. Yazarın genel olarak siyasal bakışı açısını paylaşan okurlarının da bu konuyla benzeri yaklaşımla ilgilenmeleri doğal bir sonuçtur. 17 Ağustos ve 12 Kasım

1999 tarihinde meydana gelen ve ülkeyi derinden sarsan Marmara Depremi ise yarattığı sancılar, tartışmalar, içine düşülen zaafiyetler, mağduriyetler ile ülke gündemine girmiş ve sonra da bu konuda kimi zaman yapılan ürkütücü kimi zaman spekülasyonlu haber ve yorumlarla hem medyanın hem de okurların gündeminden inmemiş konular arasındadır. Avrupa Birliği, Asker/Ordu, Seçimler ve Seçim Sistemi, DSP-MHP-ANAP Hükümeti, Af Yasa Tasarısı gibi konular da Çölaşan'ın köşesinde sıklıkla dile getirdiği konular olmakla birlikte, kamuoyun da fazlasıyla gelişmeleri yakından izlediği konular arasındadır. Ancak, Siyasi Olaylar, Yurtdışındaki Türk Vatandaşlarının Sorunu, Polis, Vatandaşlık/Demokrasi/İnsan Hakları gibi konular yazarın gündeminde ve köşesinde sıklıkla yer almamakla birlikte, okurların gündeminde olan, yazarın dikkatini çekmeye çalıştıkları, yaşadıklarından, tanık olduklarından ve yakın çevrelerinden yola çıkarak izlenimlerini ve yorumlarını dile getirmeye çalıştıkları konular olarak dikkat çekicidir.

Özellikle Tablo 1'e yansıyan verilerden anlaşılacağı üzere, aslında ülkenin gerçek gündemi, kamuoyu gündeminde belirli başlıklarla fazlasıyla yansıma bulmaktadır. Şurası çok önemlidir ki burada, genellikle kamuoyunu ölçmeye yönelik yapılan ve ayaküstü ya da telefonla, kısıtlı bir zamanda ve o anda yöneltilen sormacalara o anda verilen cevaplardan elde edilen bir kamuoyu yansıması değil, 81 il ve 44 ayrı ülkede yaşayanlardan gelen, tamamen gönüllülükle ve oturup zaman ayırarak kaleme alınan düşüncelerin yansıması söz konusudur ki bu da kabul edilebilir ve nispeten daha sağlıklı bir kamuoyu yansıma türünü oluşturmaktadır.

Mektuplarda İsim Belirtme Oranları

Emin Çölaşan'a gönderilen mektuplar, araştırma açısından aslında belge niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla bu belgelerde gönderen kişinin, belgeye kendi adını yazıp yazmaması da araştırma açısından önemli bir unsur olarak kabul edilmiştir. Buna göre, araştırmanın 1996-1999 yılları arasındaki ilk dört yıllık döneminde incelenen toplam 14.936 adet belgenin 12.104 adetinde diğer deyişle yüzde 81'inde gönderenin isminin var olduğu, 2.832 belgenin üzerinde ki bu da yüzde 19'u oluşturmaktadır, herhangi bir isim bulunmadığı görülmüştür. Buna göre, ilk dört yıllık dönemde gönderilen belgelere her on kişiden sekizinin ismini yazmada sakınca görmediği söylenebilir. Araştırmanın ikinci dönemi olan 2000-2002 yılları arasındaki üç yıllık süreçte ise toplam 18.634 adet belgenin 17.198 adetinde diğer deyişle yüzde 92'sinde gönderenin isminin var olduğu, 1.436 belgede ki yüzde 8'i oluşturmaktadır, isim belirtilmediği görülmüştür. Yedi yıllık toplamlarda ise 33.570 belgenin 29.302 adetinde diğer deyişle yaklaşık yüzde 98'inde isim belirtilirken, 4268 adetinde diğer deyişle yüzde 2'sinde isim belirtilmemiştir.

Bu oranlarla, okurların yazarla bütünleşebildiğini ve göndericinin kendine ve yazara duyduğu güvenin yüksek oranlarda gerçekleştiğini söylemek mümkündür. İsim belirtmeyen göndericilerin çok büyük bir çoğunluğunun kendini güvende hissetmeme, kamu görevlisi olma ya da yazara karşı hakaret içerikli mektup yazma gibi nedenlerle, belgeye ismini koymadığını da söylemek mümkündür.

Mektupların Geldiği Bölgelere Göre Dağılımı

Araştırmadan elde edilen bir diğer önemli veri de mektupların geldiği bölgelere iliş-

kindir. Buna göre, Çölaşan'a gönderilen ilk dört yıllık ve ikinci üç yıllık dönemlerden oluşan toplam yedi yıl süresince ülkenin yedi bölgesinin yanı sıra İnternet Kanalıyla ve Yurtdışından da mektup geldiği saptanmıştır. Ayrıca, Geldiği Bölge Belli Olmayan mektuplar da bu başlık altında değerlendirilmiştir. Elde edilen verileri aşağıdaki tabloya şöyle yansıtmak mümkündür:

Bölge	96-99 Dönemi	00-02 Dönemi	7 Yıl Toplamı
Doğu Anadolu Bölgesi	67	94	161
Güney Doğu Anadolu Bölgesi	97	98	195
Karadeniz Bölgesi	462	280	742
Akdeniz Bölgesi	626	391	1017
Ege Bölgesi	1009	601	1610
Geldiği Bölge Belli Olmayan	2169	1379	3548
Marmara Bölgesi	2623	1585	4208
İç Anadolu Bölgesi	2494	1613	4107
Yurtdışından Gelenler	1750	1912	3662
İnternet Kanalıyla Gelenler	3539	10681	14220
Genel Toplam:	14.836	18.634	33.470

Tablo 5:Mektupların Gönderildiği Bölgelere Göre Dağılımı

Tablo 5'deki oranlar bir anlamda ülkenin nüfus yoğunluğuna ve bölgelere göre sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmışlık düzeyine yönelik bir görüntüyü de ortaya koyar niteliktedir. Tabloya yansıyan verilerin, Çölaşan okurları ile sınırlı bir örneklem ile de olsa, ülkedeki gazete okunma oranlarına, bir gazetede bir yazarı izleme düzeyine, sosyal olaylara ve gelişmelere yönelik bilinç ve duyarlılığa ilişkin göstergeleri taşıdığını söylemek de mümkündür. Bu tabloyu bir anlamda hem eğitim, hem sosyo-ekonomik hem de bu değişkenlere bağlı olan gazete okurluğu ile orantılamak mümkündür.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, klasik yöntemlerle mektup ya da faks gönderme alışkanlığı yerini İnternet'e bırakmaktadır. Bölgelerden gelen mektup sayılarındaki düşüş ve İnternet Kanalıyla gelen mektup sayısındaki hızlı yükseliş de bunun göstergesidir. Bu durum Türkiye'deki araştırmaya konu olan yıllar arasındaki dönemde, İnternet'in Türkiye'deki yaygınlaşma ve kullanım oranlarındaki değişimin seyrini de ortaya koymaktadır. İnternet, düşüncenin ifade edilmesi, açığa çıkartılmasını teşvik ederken, ilgili kişiye hızlı, anında ve rahat olarak ulaşım olanaklarını sağlamıştır. Ayrıca İnternet Kanalıyla gönderilen mektupların ifade ettiği bir diğer anlam da gazete okuma ve gazetede bir yazarı okuma oranının; eğitim düzeyinin yüksekliğine, buna bağlı olarak teknolojiyi ve iletişim araçlarını kullanma oranının yüksekliğine ve nihayet toplumsal bilince de doğrudan bağlı olduğunu göstermesidir.

Mektupların Kategorilerine Göre Dağılımı

Elde edilen sonuçlara göre, kategorilerin her yıl için gösterdiği yüzdelik dağılım oranları şöyle özetlenebilir:

Kategoriler	96-99 Dönemi	00-02 Dönemi	7 Yıl Toplamı
Şikayet, Tepki, Eleştiri	7990	6906	14.896
Destek, Tebrik, Beğeni	450	510	960
Yolsuzluk, Rüşvet, Usülsüzlük, Kaçakçılık, İddia ve İhbarları	1030	778	1808
Torpil, Adam Kayırma İddia ve İhbarları	139	170	309
Tekzip, Bilgilendirme, Cevap ve Düzeltme	330	889	1219
Kişisel Görüş, İstek ve Öneriler	1936	2404	4340
Çölaşan'a Özel	4912	6977	11.889
Toplam	16.787	18.634	35.421

Tablo 6:Mektupların Kategorilerine Göre Dağılımı

Tabloda da görülebileceği gibi, Çölaşan'a gönderilen, mektup, bilgi notu ve belgelerin büyük bir çoğunluğunu Şikayet Tepki Eleştiri kategorisi oluşturmaktadır. Bu kategoriyi ikinci sırada Çölaşan'a Özel kategorisi ve üçüncü sırada da Kişisel Görüş İstek ve Öneriler kategorisi izlemektedir. Dördüncü sırada Yolsuzluk Rüşvet Usulsüzlük Kaçakçılık İddia ve İhbarları kategorisi, beşinci sırada Tekzip Bilgilendirme Cevap ve Düzeltme kategorisi gelirken, Çölaşan'ın yazdıklarına yönelik bir içerik taşıyan Destek Tebrik Beğeni kategorisi altıncı sırada ve nihayet Torpil Adam Kayırma İddia ve İhbarları kategorisi de yedinci sırada yer almaktadır.

Bir önceki döneme göre 2000-2002 döneminde, diğer tüm kategorilere giren belge sayılarında yükselme gözlenirken, Şikayet Tepki Eleştiri ile Yolsuzluk Rüşvet Usulsüzlük Kaçakçılık İddia ve İhbarları kategorilerine giren belge sayılarında düşüş olduğu görülmektedir. Döneme ilişkin yaşananların ve gündemde ağırlıklı olarak tartışılan konuların da etkili olabileceği bu belgelerdeki kategorisel değişikliği, ayrı ayrı araştırılan her iki dönemdeki yaşanan Hükümet değişikliklerine, dolayısıyla aktif siyasetteki siyasetçi değişikliklerine, yeni bir dönemin başlaması ile birlikte kamuoyunun kendini nispeten beklemeye ve izlemeye almasına bağlamak da mümkündür. Ayrıca belgelerin kategorilerdeki yığılma diğer deyişle sayısal yoğunlaşma noktalarını, okurların yazarla oluşturdukları ortak paydalar olarak değerlendirmek mümkün olduğu kadar ülkenin, yazarın ve okurun gündemindeki konuların değişen yıllara rağmen değişmeyerek varlığını koruması, başka deyişle söz konusu kategorilere giren konularda var olan rahatsızlıkların sürmesi olarak değerlendirmek de mümkündür. Ancak özellikle, Şikayet Tepki Eleştiri kategorisinin

yedi yıllık sonuçlarını, -Çölaşan okurları ile sınırlı dahi olsa- kamuoyunda, hemen tüm gündemdeki konulara ilişkin neredeyse bir patlama düzeyine ulaşmış şikayet, tepki, eleştiri tavrının var olduğunu da söylemek mümkündür.

Kategorilerden elde edilen sonuçlar özetle, 'okurların ülke gündemindeki konulara ilişkin ciddi bir rahatsızlık ve tepki içinde oldukları' şeklinde yorumlanabilir. Okurlar; tepkilerini, eleştirilerini ve şikayetlerini yazara ileterek bir anlamda konuya ilişkin hem duyarlılıklarını göstermekte, hem gelişmelere karşı karşı tepkide bulunmanın kişisel tatminini yaşamakta ve hem de konuyu bir anlamda yazar aracılığı ile kamuoyu gündemine getirmeye çalışarak sorunun çözümünü beklemektedirler. Bu arada, Şikayet Tepki Eleştiri içerikli belgeler kategorisinde özellikle Liderler, Medya, Siyasal İslam, Promosyon, Meclis-Milletvekilleri, Siyasi Partiler, Devlet Kuruluşları, Devlet Sistemleri, Bakanlıklar, Yerel Yönetimler ve Sorunları, Ülkenin Genel Durumu, Dış Ülkeler ve Türkiye'ye Bakışları konularında oldukça yüksek oranda mektup bulunmaktadır. Aslında bu kategoriye giren konuları ülkenin siyaset ve medya kurumu gibi iki ana başlık altında toplamak da mümkündür. Bu da her iki kuruma karşı kayda değer bir rahatsızlığın ve tepkinin varlığını ortaya koymaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Ülkenin en yüksek tiraja sahip, en popüler ve en büyük medya grubuna ait bir gazetesinin (*Hürriyet Gazetesi*), oldukça tanınmış bir gazeteci yazarına, 7 yıl süresince gelen ve bizzat kendisi tarafından oluşturulan kişisel arşivine giren belgeler, elbette yazar-okur ilişkisi açısından olduğu kadar, kamuoyu duyarlılıkları açısından da bilimsel bir çalışmayı gerektirir niteliktedir. Bu çerçevede

söz konusu arşivin, bir gazeteci yazarın okurları ile sınırlı ölçüde dahi olsa, ülkenin belirli düzeylerde kamuoyu yansımalarını, tepkilerini, olaylara ilişkin bakış açılarını genel çerçevesi ile ortaya koyabileceği düşünülmektedir. Çalışma bu arşive giren belgelerle sınırlı olmakla birlikte, örneklemin gösterdiği geniş dağılım ve sayısal oranlar açısından anlamlı bir kamuoyu görüntüsü vermektedir. Çölaşan okurları ile sınırlı kamuoyu *Hürriyet Gazetesi* okurları ile sınırlı kamuoyu anlamına da gelmektedir. Ancak bu kamuoyunun, ülkenin 81 kentinden ve 44 ülkeden gelen mektuplardan oluşması, yaklaşık 35.421 kişi tarafından gönderilmiş olması, bir anlamda kamuoyunun düşüncesi, konulara bakışı ve yorumlayışı hakkında fikir de vermektedir. Verilerden de anlaşılacağı gibi, aslında her yılın kendi içinde taşıdığı yoğun gündem maddeleri, Çölaşan'ın arşivine giren belgelerin içeriğine de yansımıştır.

Elde edilen sonuçları değerlendirmek gerekirse; Çölaşan okurlarının, yazara en çok şikayetlerini bildirmek, gündemdeki herhangi bir konuya ya da gelişmeye ilişkin tepkilerini, eleştirilerini ifade etmek, bu konudaki kişisel görüşlerini yazarla paylaşmak, bir anlamda Çölaşan ile ortak çizgide buluşabilmenin ya da Çölaşan'ın konuyu köşesinde ele almasını sağlamanın çabası ile belge gönderdiğini söylemek mümkündür. Okurlarının, Çölaşan'la oldukça paydaş bir çizgide buluşmalarının diğer göstergesi de "Çölaşan'a Özel" olarak kaleme alınmış belgeleri içeren kategoridir. Okurların yazarla özel olarak paylaşmak istedikleri, yazara özel olarak gönderdikleri duygu, düşünce ve bilgi içerikli belgelerin yer aldığı bu kategoriyi, yine etkin bir yazar-okur etkileşimini kanıtlar nitelikteki Kişisel Görüş İstek ve Öneriler kategorisi de kanıtlamaktadır. Buna göre, yazarla etkileşim ve iletişim içinde

bulunan duyarlı bir okur kitlesi ya da çalışmanın içinde anıldığı gibi duyarlı bir kamuoyu varlığı söz konusudur ve bu kamuoyu ülkedeki pek çok sorun, bunalım ve yanlış uygulamalara karşı birikmiş bir öfkeye ve tepkiye sahip bulunmaktadır.

Çölaşan'a Olumlu Tepki ve Destekler konusunda yüksek sayıda mektubun olması doğaldır zira, bu mektuplar yazarın kaleme aldığı konularda okurların da düşüncelerini paylaştığı konulardır. Dolayısıyla okurun duygu ve düşüncelerinin bir yansıması niteliğindedir. Mektuplar, aynı zamanda yazarın köşesinde ele aldığı konulara ilişkin olarak, gerek konu seçimi ve gerekse yorumlayış biçimi açısından okurlarınca desteklendiğini, okurlar ile yazar arasında düşünsel ve duygusal bir paylaşımın varlığını da göstermektedir. Çölaşan'a Olumsuz Tepki ve Eleştiriler konusunda da yüksek oranda mektup olması şaşırtıcı değildir. Çünkü yazarın gündemdeki konular üzerine yazdığı konular, bu yazılarında konu edindiği kişilikler, uygulamalar ve yazarın siyasi bakış açısı aynı zamanda ülkede geniş bir kamuoyu tarafından sürdürülmekte olan tartışmaların da odağını oluşturmaktadır. Doğal olarak yazara katılmayan, yazarı eleştiren, siyasi bakış açısı ile uyuşmayan okurları ya da yazarın yanlış, eksik düşündüğünü, yönlendirildiğini ya da bilgilendirildiğini düşünen konuya muhatap okurlarınca gönderilen yazılar da genel belge toplamı içinde oldukça yüksek bir oranı tutabilmektedir. Ayrıca yazarın özellikle ülkenin siyasal yapısı, rejim muhalifleri ve üniter yapısına ilişkin konularda oldukça keskin bir taraflılık ve üslup içinde olduğu kamuoyunca bilinmektedir. Bunu bilen, ancak Çölaşan'ın okuru olmayanların da kendilerinin siyasi bakış açısına ters düşen yazıları nedeniyle yazara tepkisel ve eleştirel yazılar gönderdiklerini

ve bunun da yazara yönelik tepkisel belge oranını yükselttiği söylenebilir.

Liderler konusunda kaleme alınmış mektuplardaki yüksek oran, ülkenin siyasal gündemi, siyaset yapılanması ve siyasi parti liderliğine yönelik düşünceler açısından kayda değer bir sonuçtur. Siyasetin yön bulmasında, ülkenin siyasal gelişiminde, siyasetin kurumu olan partilerin, teşkilat ya da meclislerin yerine yalnızca parti liderlerinin öne çıkması aslında kamuoyunun siyasal anlamda sağlıklı yapılanmasını ve sağlıklı karar süreçlerine girmesini de olumsuz etkilemektedir. Siyasi parti liderlerinin etkisi, belirleyiciliği ve politikaları öylesine önemli bir hal almıştır ki kamuoyu bir siyasi partiyi yalnızca lideri ile değerlendirir boyuta gelmiştir. Bunun doğal sonucu olarak da parti politikaları, uygulamaları, örgüt yapısı ya da partililer değil, doğrudan liderler kamuoyu tarafından her anlamda eleştirilir hale gelmiştir. Belgelerde, siyasi parti liderlerine yönelik oldukça yüksek oranda güvensizlik, inançsızlık, öfke ve saygınlık kaybına yönelik ifadeler rastlanılmaktadır. Liderler konusunun tüm kategorilerde ve özellikle de Şikayet Tepki Eleştiri kategorisinde oldukça yüksek oranda belgeye içerik oluşturması, aslında toplumsal tepkinin ve rahatsızlığın boyutlarına da işaret etmektedir.

Çölaşan'a yurt içinden gelen belgelerde, ülkenin içinde bulunduğu siyasi ve ekonomik dağınıklık, güvensizlik, inançsızlık, kriz ve umutsuzluk ortamına ilişkin oldukça önemli ipuçları veren konuları sıralamak mümkündür: Siyasi Parti Liderleri, Medya, Promosyon, Siyasi Partiler, Bakanlıklar, Yerel Yönetimler ve Sorunları, Siyasal İslam, Siyasi Olaylar, Ülkenin Genel Durumu, Çölaşan'a Olumlu Tepki ve Destekler, Meclis

ve Milletvekilleri, Bankalar, Yasadışı Örgütler ve Kişiler, Çölaşan'a Olumsuz Tepki ve Eleştiriler, Devlet Kuruluşları, Devletin Sistemleri, Seçimler, birbiri ardı sıra kurulmuş Koalisyon Hükümetleri, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek, Enflasyon ve Ekonomi, Memur ve Emekli Maaşları. Her biri gündemde yer alan ayrı bir sorun olan ya da bir soruna kaynaklık eden bu konular, toplumsal dikkatin, tepkinin, eleştirinin, rahatsızlığın ve kangrenleşmiş sorunların yoğunlaştığı yerleri de ortaya koymaktadır.

Araştırmadan elde edilen veriler, zaten bilinen kimi yargılara, bilimsel bir geçerlilik kazandırmaktadır. Örneğin, gündemdeki konuların ve bu konulara bağlı kamuoyu rahatsızlıklarının başında temel olarak iki konu gelmektedir: Siyaset Kurumu ve Medya. Ülkenin siyasi partilerini, parti liderlerini, meclisini, milletvekillerini siyasi iradeye bağlı yönetilmekte olan devlet sistemini, kurum ve kuruluşlarını kapsayan Siyaset Kurumu, öncelikli sorunların temelinde oturan ilk konuyu oluşturmaktadır. Yaptığı Promosyon uygulamaları, içeriksiz, niteliksiz ve saldırgan haberciliği, yorumculuğu, tarafsızlığı, başta siyaset kurumu olmak üzere ilintili pek çok kurum ve kuruluşla var olan ilişkileri nedeniyle ikinci önemli konu da Medya olarak ortaya çıkmaktadır.

Çalışma bir arşivin dört yıllık kapsamının sınıflandırılması ve analizi çalışmasıdır. Bu analizden elde edilmek istenen, kamuoyu refleksleri, okur gündemindeki konular ve okurlardan yola çıkılarak elde edilmeye çalışılan kamuoyu röntgeninin elde edilebilmesi olduğunu söylemek mümkündür.

Bir, A..A. (2002, Eylül 29). *Hürriyet Gazetesi*.

KAYNAKLAR